

tomu v případě prvé, ana vada je neodstranitelnou, možno žádati jen snížení úplaty. Že ve všech třech případech nelze užiti žaloby redhibiční, plyne netoliko ze zákona, nýbrž i z toho, že doplnění nebo zlepšení věci není myslitelno u vady irreparabilní, a snížení úplaty je v redhibici jakožto v nejzazším stupni účinku žaloby o slevu obsaženo.

Ku konci dlužno jen zmíniti se o omezení následků správy. Jeví se co do osob, mezi nimiž nárok a závazek ze správy trvá, a co do času, po který lze správu uplatňovati.⁷⁰⁾

Tolik v hrubých rysech o ústavu správy.

LITERATURA.

Část všeobecná.

Taranovskij F. V. Энциклопедія права. Berlín 1923, str. 440. — Znamý právní historik ruský prof. Taranovský vydal po druhé svoji právní encyklopedii pro ruskou inteligenci za hranicemi. První vydání jeho knihy vyšlo v Jurjevě r. 1917 za ruské revoluce. K druhému jmu vydání daly podnět jeho přednášky na universitě v Bělehradě. Kniha vyšla také v překladě srbském s tímž titulem (v Bělehradě r. 1923, str. 534).

Kniha kromě úvodu obsahuje dvě hlavní části, všeobecnou nauku o právu vůbec a všeobecnou nauku o státu. V úvodu autor rozbírá především úkol a předmět právní encyklopedie. Podle něho encyklopedie vůbec jest vědecká disciplína uvádějící ve všeobecné poznatky všech oborů té které nauky. Předmětem právní encyklopedie jest pak nauka o právu vůbec, t. j. osvětlení těch základních ideí badání o právu, které prostupují všechny speciální disciplíny právní a dosahují v nich podrobného rozvinutí úměrného jich předmětu i tomu hledisku, z kterého jsou zkoumány. Autor nestaví přímo proti sobě právní encyklo-

nikoli bezvýjimečně (§ 32. de act. 4. 6.), dnes peněžní nároky zpravidla mohou se uplatňovati jen, když specifické plnění není dlužníkovi možným anebo právními prostředky donucovacími nelze jej k němu pohnouti. Podle toho bylo by porušení status quo napraveni in natura (zlepšením anebo doplněním věci) a teprve, nelze-li tak, aequivalentem toho, co není možno plniti. Takové zásady však užijeme jen, byla-li přenechaná věc již upotřebena anebo zcizena.

⁷⁰⁾ O účincích správy v právu platném na Slovensku a v Podk. Rusi viz Márkus Dezsö, Magyar Magánjog III. str. 305. a sl. a Fodor Ármin, Magyar Magánjog III. § 29. a 30.

pedii a právní filosofii. Spatřuje tu spíše rozdíl metody obou disciplin. V dalším oddílu úvodu probírá autor historii a vývoj právní encyklopedie již od dob římských, ve středověku a podrobně líčí vývoj v 18. a 19. století. Všimá si tu nejen směrů německých, nýbrž i francouzských a anglických. Zvláštní pozornost věnuje ovšem literatuře ruské.

V prvé části své knihy autor jedná především o pojmu práva. Upozorňuje na normativný jeho charakter. Rozbírání učení Petražického o dvoustranném, imperativně-atributivním charakteru právní normy na rozdíl mravní normy a podává tu kritiku této theorie. Obrací se potom k vnější autoritě v právu a pojednává o sankci a o cíli v právu. V hlavě druhé v prvé části věnuje autor pozornost poměru mezi morálkou a právem. V tomto oddíle jeho knihy jest také jeho credo: Mezi morálkou a právem jest nutná souvislost. Autor přistupuje potom k rozlišení práva v subjektivním a objektivním smyslu; rozbírá dále konstrukci právní normy. Rozeznává dvě části právní normy: prvou zve hypotesou, druhou disposicí. V dalších dvou částech autor jedná o právu pozitivním a právu přirozeném. Probírá tu prameny pozitivního práva (zákon, právo obyčejové, smlouvu) a podrobně líčí vývoj učení o právu přirozeném a kritiku tento problém z hlediska pozitivní nauky i kritické filosofie. Autor vykládá potom rozlišení práva veřejného a soukromého, rozbírá je jejich znaky a vzájemný poměr. Následující dvě kapitoly obsahují pojednání o výkladu práva a o aplikaci právních norem jednak při právních jednáních, jednak při jednáních protiprávních. Poslední kapitola prvé části knihy, která jedná o historické metodě právní, jest opět velmi důležitou pro poznání autorových vědeckých názorů. Autor probírá vznik historické metody, podrobuje kritice positivismus Comte-ův. Prohlašuje, že vlivem positivismu počalo se hleděti na historii jako na materiál pro sociologii a sociologie úplně historii pohltila. Autor uvádí ve vztah s positivismem i ekonomický materialism Marxův. Podle mínění autora možno vyvážnouti ze současné krise, způsobené jednostranným positivismem novokantismem. Novokantismus není návratem ku Kantovi, nýbrž opřením se o Kantovu kritiku hledati jest cesty k dalšímu rozvoji vědy. Při vlastním badání autor doporučuje metodu srovnací, spojenou s metodou historickou, tudíž metodu historicko-srovnací. Ku konci této části připojuje autor ještě několik slov úhrně o třech formách badání právního: o dogmatice, historii a politice právní.

Druhá část díla obsahuje nauku o státu. Autor vytýká především základní prvky státu: státní území, státní moc a obyvatelstvo státu. Postupuje tu tak, že probírá starší teorie až do moderních pojetí těchto otázek. Dále mluví o funkcích a orgánech státních. Orgány státní tu uvedeny pouze v přehledu, ač snad by se bylo doporučovalo věnovati pozornost na tomto místě i státním orgánům representačním. V odstavci následujícím vypočteny a vylíčeny jsou jednotlivé způsoby dělení státních forem. Autor tu užívá trojího dělítky: především líčí dělení států podle teorie klasické podle kvantitativní vládnoucích osob a podle stupně

zabezpečení všeobecného blaha; dále podle stupně zabezpečení obecné svobody a konečně dělení států podle různých kulturního vývoje a podle zvláštností společenských prvků. Autor uvádí tu všechny klasifikace států jasným způsobem. Je si vědom nedostatků těchto třídění a připojuje proto vylíčení forem států, jak v přítomnosti se vyhranily. Druhou část knihy zakončují kapitoly o vztahu práva a státu a o vlivu práva na státní organizaci.

Knihy Taranovského vyllynula z dlouholeté vědecké činnosti přípravné. Systém knihy jest ucelený a jasné podání zpřístupňuje i velmi obtížné problémy vědecké. Tato vlastnost podání autorova jest zvláště významna tam, kde autor buduje svůj vlastní názor filosofický. Dílo jest vynikajícím obohacením právní literatury slovanské.

Překlad srbský neliší se podstatně od ruského originálu. Doplněna jest tu pouze literatura, hlavně pokud jde o vědecká díla srbská.

Rauscher.

Slovanské právo.

Taranovskij Feodor, Uvod u istoriju slovenskích práva, Bělehrad 1923, stran 208.

Knihy tohoto ruského učence, jenž působí nyní jako profesor dějin slovanského práva na universitě v Bělehradě, přináší hluboce a široce založený úvod do dějin práva slovanského. Autor rozdělil svou knihu na dvě části, z nichž prvá jedná o theoretických základech právní historie vůbec (str. 1—74), v druhé pak podává se čtenáři zevrubný přehled vědecké práce na poli právních dějin slovanských až do nejnovější doby.

V první části, jež sama o sobě jest stručným přehledem právní filosofie, probírá autor předem vývojové fáze, jimiž se studium a vyučování práva průběhem doby bralo. Podává se tu pěkný výklad o škole glossatorů, postglossatorů, o škole francouzské čili elegantní, o škole práva přirozeného a jejich zásadách dle učení Leibnitzova a Montesquieuova, Gustava Hugo a J. S. Pütterera. Zvláštní kapitola (2.) věnována jest škole historicko-právní a jejímu vývoji. Autor v ní vykládá učení zakladatele zmíněné školy Karla Friedricha Savignyho, pojednává o nových ideách, jež do historicko-právní školy vnesl Hegel svým učním o universální historii a Rudolf Ihering svým realistickým a sociologickým pojmáním právního vývoje historického. V dalších kapitolách (3.—6.) jedná se o úkolu a metodě historie práva, o předmětu historie práva, o dělbě právní historie na periody a o systémech právních dějin, mezi nimiž vyčteny jsou tři základní typy t. j. historie práva jednotlivých národů, kmenových rač a všeobecná historie práva.

Samotných slovanských dějin právních týče se druhý díl knihy, v němž autor předem pojednává o slovanském obrození, do něhož spadají i první počátky vědeckého studia slovanského práva. Zmínuje se, že hnutí to nejdříve vzniklo v Čechách z opozice proti germanisačním snahám Josefa II. Počala se pěstovati slovanská filologie, v čemž ze-